

PÕLVA VALLAVALITSUS

Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie: 25.02.2026 nr 13-1/712-1
Meie: 09.04.2026 nr 7-6/26-487-3

Arvamus ja ettepanekud üleriigilise planeeringu "Eesti 2050" eelnõu kohta

Põlva Vallavalitsusel on hea meel tõdeda, et üleriigilise planeeringu koostamisel on arvestatud mh ka Põlva Vallavalitsuse 04.12.2025 kirjas nr 7-6/25-2308-1 välja toodud seisukohtadega. Tunnustame, et 10 vedurlinna toimepiirkonnal põhinev lähenemine asendati tugevate keskuste arengumudeliga. Põlva on maakonnakeskuseks tugev keskus, millel on õiglase riigipoolse toetuse ja planeerimise korral võimalik säilitada enda oluline regionaalpoliitiline eesmärk. Rõhutame jätkuvalt, et Tallinna mõju suurenemist ja sellega kaasnevat üle-eestilist regionaalset ebavõrdsust on võimalik peatada üksnes teiste regionaalsete linnade jõulise riigipoolse tugevdamisega ning maakonnakeskuste iseärasustest tulenevate paindlike arendustegevustega. Koostöös kohaliku omavalitsuse ja piirkonna elanikega moodustuvad tugevad ja jätkusuutlikud regioonid, mis esindaksid ja veaksid ühiselt eest vastava piirkonna huve, mis omakorda lähtuksid riigi laiematest eesmärkidest. Maakonnakeskuste võrdsele tasemele asetamine annab kõigile maakondadele võimaluse esile tuua omad eelised ning üheskoos riigiga tagada regioonikeskustele tagamaa säilimise.

Põlva Vallavalitsus ei nõustu mõjuhinnangus tooduga: „*See mudel põhineb 10 toimepiirkonna keskustel kui majandusarengu vedurlinnadel, säilitab väiksemate keskuste rolli kohalikes majanduses (nii töökohtade kui teenuste pakkujana) ning suunab kasvukeskusi ruumi- ja ressursitõhusamalt toimima. Selline lähenemine võimaldab tasakaalustada pealinnastumise mõju, säilitada regionaalseid eripärasid ja kasutada ruumiresursse säästlikult, ilma et Eesti areng eeldaks ebarealistlikku strateegilist pööret.*“ Arvuliselt toimepiirkondade määramine tekitab segadust ja seab raamid võimalikele piirkonna arengutele.

Planeeringust üldiselt

Arvamus:

1. Planeeringu tekst on väga ebaühtlane. Konkreetselt, punktide kaupa sõnastatud planeerimise põhimõtted vahelduvad arusaamatute lausekonstruktsioonideⁱ, kordusteⁱⁱ ja üleriigilisele planeeringule ebakohase detailsusegaⁱⁱⁱ.
2. Samuti on planeeringu veebiraamatus orienteerumine raske, erinevat tüüpi menüüdes (fikseeritud paneelis üks vaade, rippmenüü märkamatus kohas jne) orienteerumine ei ole lihtne. Liialt palju on alajaotusi, nende alajaotusi ja siis veel kord alajaotusi, see raskendab tekstist aru saamist, selle jälgimist ja viitamist.
3. Tihti kajastab tekst olemasolevat olukorda ja ei ole suunatud tulevikku või on ebarealistlik^{iv}.

Ettepanek:

Üle vaadata planeeringu peatükk 3.4 Elurikkad kompaktsed asulad ja loobuda kogu peatükis sellisest detailsusest. Üleriigiline planeering strateegilise dokumendina ei peaks sõnastama muru niitmise viise või puhmaste ümber istutamist.

Lai riigikaitse kui ruumilise toimimise alustala

Ettepanek:

1. „6. Idapiiri väljaehitamise ja selle valvamisega seotud tegevusteks on oluline luua eritingimused, mis võimaldavad ehitada piiriribale piiri valvamiseks vajalikku taristut, seiresüsteeme ning rajada nende toimimiseks vajalikke kommunikatsioone.“ Palume planeeringus (või elluviimiskavas) täpsustada, kes ja milliseks ajaks loob eritingimused piiriribale piiri valvamiseks vajalikku taristu ehitamiseks.
2. Peatükis 3.1 on sõnastatud: „Sõjaliste üksuste ning võimete tõhusa väljaõppega, sh suure laskeulatusega relvade ja laskemoona kasutamise, kaasneb suur maavajadus. /.../ Uue suunana on suure maavajadusega ka drooniõppe harjutusväljade rajamise vajadus, sest seal tuleb harjutada nii füüsilise kui ka elektroonilise segamise elemente, mida ei ole võimalik läbi viia asustatud piirkondade kohal.“ Nagu planeeringus on sõnastatud, et tegemist on suure ruumivajadusega, siis teeme ettepaneku üleriigilises planeeringus leida need asukohad, mis on vajalikud näiteks nimetatud drooniõppe läbiviimiseks.

Tugevatel keskustel põhinev asustus

Arvamus:

1. Põlva Vallavalitsus ei nõustu mõjude hindamise aruande soovitusel „täpsustada planeeringu seletuskirjas asustuse rollijaotust, mis tooks välja kümne toimepiirkonna keskuse kui majanduse arenguveduri rolli. Eesmärk on tugevdada neid funktsioone, mida väiksemates maakonnakeskustes paratamatult ei ole või on minimaalses määras (teadusarendustegevus, innovatsioon, tegevusaladelt mitmekesine ettevõtlus jne). Sel viisil selgineb, et väiksematelt keskustelt "ei võeta midagi ära".“ Just väiksematelt keskustelt „ära võtmiseni“ viib 10 toimepiirkonna keskuse mudel, sest on olema tuntav oht väiksemate keskuste funktsioonide koondamises suurematesse. See omakorda toob kaasa tagamaa nõrgenemise ja veelgi suurema pealinnastumise ohu. Senine, kehtivas üleriigilises planeeringus olev, asustusmudel ei ole toiminud seepärast, et riik ise ei ole sellest juhitud vaid lasknud asustusel pealinna suunas omasoodu valguda.
2. Alapunktis 3.3.1 Tugevate keskuste Eesti asustusmudel seisab: „Piirkondlikud linnad – pakuvad mitmekesiseid töökohti ja põhiteenuseid, suuremates maakonnakeskustes ka kõrgema tasandi teenuseid (rakenduskõrgkoolid, teatrid, kontserdimajad) ja operatiivteenuseid. Tagada tuleb head taktipõhised ühendused suuremate linnadega. Fookuses on kohapealse arenguvõimekuse toetamine ettevõtlus- ja/või innovatsioonikeskuste näol.“ Põlva Vallavalitsus näeb sellises sõnastuses varjatud ohtu, et üleriigilise planeeringu koostamisel on vaid näiliselt loobutud 10 vedurlinna kontseptsioonist ning maakonnakeskused jagatakse endiselt suuremateks ja väiksemateks. Samale mõttele viitab ka joonisel 7 kujutatud: riigi tasandi valitsussektori teenused on lisaks pealinnale üksnes regionaalsetes linnades ja et piirkondlikes linnadest üksnes suuremates maakonnalinnades on kõrgema tasandi teenused.
3. Soovile, mitte loobuda 10 vedurlinna kontseptsioonist viitab ka peatüki 3.3.1 lõpus toodud lause: „Eesti asustussüsteemi edasise planeerimise peamiseks fookuseks on töörändel põhinevad toimepiirkonnad, mis ühendavad linnalised keskused oma äärelinlike, väikelinlike ja maaliste tagamaadega.“ ja selle juures olev viide alusuuringule.
4. Punktis 3.3.3.2 Pärandikeskne areng seisab: „Ehitatud pärandi väärtusi teadvustatakse ruumiliste otsuste langetamisel: 4. hinnates ehitismälestiste mõjuvõndis (5 km raadiuses) suuremahuliste (näiteks taastuenergia) rajatiste kavandamisel kaasnevad tervikmõju.“ Kas sellest saab järeldada, et kõikidele riikliku kaitse all olevatele ehitistele määrab üleriigiline planeering 5 km suuruse raadiuses mõjuvõndi? Palume selgitada, millele tuginedes on sellisele mõjuvõndi suuruseni jõutud ning kuidas kirikust või

mõisahoonest 5 km kaugusel asuv tootmiskompleks, riigikaitseline rajatis, tuule- või päikesepark mõjutab pärandit ja selle säilimist.

5. Leiame, et riik peaks maakonna keskuste vahel just hajusalt jaotama riigi funktsioone, kui neid just ei planeerita igasse keskusesse. See tähendab, et kui mitme maakonna vajadusest on teenuse tagamine mõistlik koondada ühte keskusesse, siis teise funktsiooni puhul sarnasel põhimõttel koondataks see teise piirkonna keskusesse. Planeerimisel tuleks lähtuda põhimõttest, et suuremat piirkondliku mõju avalduvad riigi funktsioonid planeeritakse just piirkonna mõistes sellesse maakonna keskusesse, mis arengu seisukohalt vajab enim tuge. See tagaks põhimõtte, et riik selgelt suunab enda funktsioonide planeerimisega regionaalpoliitikat nii, et soodustab keskuste arengute mõttes ühtlasemat põhimõtet.

Ettepanek:

1. Tugevdada Tartu osatähtsust nimetades Tartu koos Tallinnaga rahvusvaheliseks linnaks. Leiame, et üksnes tugev, heade (rahvusvaheliste) ühendustega ja tugeva majandusega Tartu suudab jätkuvat pealinnastumist pidurdada.
2. Joonis 7 – näidata kõrgema taseme teenuseid kõikides maakonnalinnades ja näha ette piirkonnalinnade head taktipõhised ühendused pealinna ja/või regionaalse linnaga, mitte üksnes suuremate linnadega.
3. Joonis 8 – lisada skeemile linnu oma vahel ühendavate joonte tähendus. Samuti kujutada võrdele tasemele asetatud linnu ühesuuruste punktidenä. Hetkel puuduvad ühendused Põlva ja Võru ning Tartu ja Võru vahel.
4. 3.3.2.1 Haridusvõrgustik „2. *Õppes osalemise võimalused tagatakse ühistranspordiga.*“ Õpilastransport on tavaliselt kohaliku omavalitsuse korraldatud teenus, mille eesmärk on täita põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevat kohustust tagada õpilastele kooliskäimise võimalus. Palume planeeringu koostajatel see punkt läbi mõelda, kui teostatav see on ja millised mõjud sellega kaasnevad. Teadaolevalt on Haridus- ja teadusministeerium soovitanud alates 25/26 õppeaastast alustada koolides õppetööga kell 9, samas kui enamikes töökohtades algab tööpäev kell 8. Juba nüüd on ühistranspordi korralduses tekkinud probleeme, sest ühe kasutajagrupi järgi ühistranspordi korraldades jääb teine grupp ebasoodsasse olukorda. Tunniajaste vahedega ühistranspordi üleval hoidmine hajaasustuses ei ole mõeldav.
5. Punktis 3.3.2.2 Tervishoiuvõrgustik seisab: „2. *Kogu Eestis on hästi ligipääsetavad (ca 15 minutit ühistranspordiga, rattaga või jala) terviserajad ja vabaõhu spordi- ja puhkealad.*“ Teeme ettepaneku sõnastust korrigeerida, sest kogu Eesti hõlmab ka hajaasustust kus terviseradade ja spordialade rajamine 15 minutilise teekonna kaugusele ei ole otstarbekas ega ka reaalselt võimalik. Vabas õhus jalutamise, jooksmise ja jalgrattasõidu võimalused on hajaasustuses tagatud, aga mitte selleks ette nähtud taristu toel vaid ümbritsevatel teedel, metsatukkades, järvede ääres jne.

Rohevõrgustik ja väärtuslikud maastikud

Arvamus:

1. Põlva Vallavalitsus toetab peatükis 3.6.1 Rohevõrgustik toodud lähenemist, et roheline võrgustiku puhul on oluline nii sidusus kui ökoloogiline kvaliteet, samuti on tähtis selle roll asustuse suunamisel, mh linnaliste alade kompaktsuse tagamisel.
2. Põlva Vallavalitsus nõustub mõjude hinnangus tooduga: „*Soovitused üleriigilise planeeringu täpsustamiseks ja rakendamiseks: 5. Tuua planeeringu seletuskirjas selgelt esile vajadus määratleda riiklikul tasandil olulised rohevõrgustiku elemendid, nende eesmärgid ja säilimiseks vajalikud tingimused. Rohevõrgustiku alusuuring tõi esile, et vastutus rohevõrgustiku toimimise eest on ebaselge ning killustunud kohalike omavalitsuste tasandile. Planeeringu seletuskirjas/elluviimise kavas on soovitatav täpsustada riigi ja kohaliku tasandi rollijaotus ning seada eesmärgiks määratleda nt regionaalsete või piirkondlike teemaplaneeringute abil riiklikult olulised rohevõrgustiku elemendid, mille toimimise tagamine on eeskätt riigi vastutus. Selline selgus looks aluse ühtsemaks ruumiliseks käsitlemiseks ja vastutuse tegelikuks kandumiseks. Oluline on määratleda, millised riigitasandi elemendid on kriitilise tähtsusega ja nõ ülejäänud võrgustiku selgrooks. Nende alade eesmärk ei tohiks olla vaid senise ökoloogilise*

seisundi säilitamine, vaid võrgustiku toimimiseks hädavajaliku kvaliteedi tagamine, mis eelduslikult tähendab esinduslikku ökoloogilist seisundit.“ Üleriigiline planeering ei tohi taganeda kriitilise tähtsusega riigi tasandi rohevõrgustiku elementide defineerimisest ja määramisest ega lükata vastutust võrgustiku toimimisest tundmatusse. Tegemist on valdkonnaga, kus riigil peab olema selge vastutus ja see tuleb ka ruumiliselt määrata (nt kaitsealad).

Ettepanek:

1. Määratleda riiklikul tasandil olulised rohevõrgustiku elemendid, nende eesmärgid ja säilimiseks vajalikud tingimused ja esitada need joonisena. Oluline on, et üleriigiline planeering määraks just riigi tasandil olulised elemendid, mitte ei kaardistaks üldplaneeringutes täpsustatud rohevõrgustikku.
2. Määratleda peatükis 3.6.2 Väärtuslikud maastikud nimetatud rahvusmaastikud või siis nende määramise kriteeriumid. Kehtivas üleriigilises planeeringus Eesti 2030+ seisab: *"Välja tuleb töötada Eesti rahvusmaastike määramise ja nende säilimist tagavad tingimused. See eeldab kindlasti maavalitsuste varasemate vastavasisulislike nimistute, kirjelduste ja tingimuste ülevaatamist."* Ei ole aktsepteeritav, et rahvusmaastike määramine lükatakse veelkord teadmata kaugusesse.

Asustuse arengut toetav kestlik liikumine

Arvamus:

1. Peatüki 3.7.2 Raudteed ja rööbastransport, p 1 sõnastab, et raudteepeatuste lähedased asumid on eelisarendatud. Sellega pannakse asustuse suunamise surve kohalikele omavalitsustele, jäetakse aga tähelepanuta, et raudteejaamade ja -peatuste arendamine ja nende seisukord, ka juurdepääs ja ligipääsetavus on sama oluline kui raudteeühendus.

Ettepanek:

1. Täiendada peatükki 3.7.2 ja tuua välja, et keskused, kus täna on juba tagatud raudteeühendus Tartu või Tallinnaga on riigi ülesanne arendada välja korrektne raudteejaam. See loob alles eeldused, et piirkond saab sellest tugevusest tulenevalt asuda piirkonda eelisarendama.
2. Lisada peatükki 3.7.6 Õhuliiklus mõtte, et aktiveerida tuleb väiksemate lennuväljade kasutust. Senised peamiselt hobiaesmärgil kasutatud lennuväljad tuleb arendada kommerts ja riigikaitsealist droonindust võimaldavateks ja ka droonindusega seotud hariduse omandamise kohtadeks (näiteks Põlva vallas paiknev Ridali lennuväli).

Tähelepanekud Lisa 1. Asulasiseste tüüpide tabel kohta

1. Näitaja *tihedus kahanevas piirkonnas, asustuse tüüp äärelinn – uushoonestus* vaid ajalooliselt hoonestatud alal või olemasoleva tehnilise taristuga aladel. Ja asustuse tüübis *eeslinn/valglinn - uushoonestus* vaid ajalooliselt hoonestatud alal (näiteks taluhoonestuse asemel) või erandkorras. Arusaamatu ja rakendamatu tingimus. Saame aru, et mõtte on mitte lasta asustusel välja valguda kompaktselt asustatud alalt, aga kuidas nimetada eeslinnaks ala, kus ongi ainult ajalooline taluhoonestus või kust päriselt välja kujunenud eeslinnast leida seda ajaloolist taluhoonestust.
2. Näitaja *eluaseme tüübid kahanevas piirkonnas, asustuse tüüp ajalooline linnasüda – libatud ajalooliselt väljakujunenud eluasemetüübid*. Vaja täpsustada, millisest ajahetkest loetakse eluasemetüüpe ajalooliselt välja kujunenuks. Näiteks Võru linna südames on nii 18. sajandi lõpust ja 19. sajandist pärit vana madalat puithoonestust kui ka 1970ndatel ehitatud massiivseid kortermaju. Või teise näitena Põlva, kus II Maailmasõja eelsest linnasüdamest on alles üksikud hooned ja nõukogude ajal eluhooneid ajaloolisse linnasüdamesse ei ehitatud, siis millistest eluasemetüüpidest tuleks juhinduda? Kui eesmärk on linnade keskuste tihendamise, siis otstarbekas lubada ka ajaloolistest eluasemetüüpidest teistsuguseid mahte ja tüüpe. Asustuse tüübile äärelinn lisada oma lahter ja traditsioonilistele eluasemetüüpidele lisada ka mitmekesisuse nõue.

3. Näitaja *rohevõrk/elurikkus, asustuse tüüp eeslinn/valglinn; väikelinn; asula* – nimetatud, et hea juurdepääs tuleb tagada suurematele rohevõrgustiku tugialadele hajaasustuses. Millised on need suuremad tugialad ning kui ökoloogilise sidususe ja mitmekesisuse hoidmine on oluline, siis miks peab olema tagatud nendele aladele juurdepääs?
4. Näitaja *liikuvus, asustuse tüüp äärelinn; eeslinn/valglinn; väikelinn; asula* – mis vahe on mitmekesistel ja erinevatel liikuvusvõimalustel? Ettepanek sõnastus ühtlustada.

Loodame, et üleriigilise planeeringu koostajad arvestavad Põlva Vallavalitsuse ettepanekutega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Rene Kintsiraud
abivallavanem

5627 5386, rene.kintsiraud@polva.ee

Tiia Zuppur
5347 1669, tiia.zuppur@polva.ee

ⁱ Peatükis 3.3.3 Asustuse suunamise üldised põhimõtted, punktis 3.3.3.2 Pärandikeskne areng: „Ehitatud pärandi väärtusi teadvustatakse ruumiliste otsuste langetamisel: 2. sidudes uusarendused mõtestatult ajalooliste hoonete ja hoonestuselementide, tänavate, maastikuelementide ja paikkonna arhitektuurikeelega.

Peatükis 3.4.Elurikkad kompaktsed asulad, punkt 8. Elurikka linna kujundamisel: ei ole linnaloodus koondatud ainult rohealadeks, parkideks ega muudeks massiivideks, vaid hargneb olukorrapõhiselt, ühtlase kvaliteetse tihedusega erinevas skaalas linnastruktuuri osadesse (tänavad, väljakud, magistraalid jne). Eesmärgiks on saavutada elurikka linnalooduse võrk, mis ulatub linnas kõikjale ning on tajutav igas skaalas.

ⁱⁱ Peatüki 3.3.2 Teenuste kättesaadavus, punktis 3.3.2.1 Haridusvõrgustik punkt 8: Avaliku raha eest rajatud koolide ja lasteaedade liikumis- ja sporditaristu on avatud ja ligipääsetav inimestele ka õppetöövälisel ajal. Peatükis 3.3.2.2 Tervishoiuvõrgustik punkt 3.Terviseradade ja tervisespordikeskuste rajamisel arvestatakse elanikkonna paiknemisega, et tagada võimalikult suur kasutajate hulk. Muuhulgas on ligipääsetav avaliku raha eest rajatud koolide ja lasteaedade liikumis- ja sporditaristu.

ⁱⁱⁱ Peatükk 3.4 Elurikkad kompaktsed asulad punkti 8, alajaotuse b punkt (3): kui erinevatel põhjustel ei ole võimalik kooslusi säilitada, püütakse neid siirdada (rohttaimi, puhmaid jms) ja ümber istutada (sh suuri puid ja põõsaid); või siis sama punkti alajaotuses i. linnalooduse hoolduses seatakse eesmärgiks kasutada alternatiivseid meetodeid (nt lammaste hooajaline karjatamine, müravaba niitmine jne).

^{iv} Peatükk 3.8.4 Sidevõrgustik p 3 sõnastab vajaduse maakonna ja üldplaneeringutes ette näha sidetaristu asukohad. Arvestades nimetatud planeeringute üldistusastet ei ole see mõeldav ega ka otstarbekas.